

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 439/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kotimaisen kalan kulutuksen lisäämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Vesa Kallion /Kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 439/2025 vp:

Millä toimenpiteillä hallitus lisää hallitusohjelmassa luvattua kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä, ja

millä tavoin hallitus aikoo jatkossa seurata kalan kulutusta, kun Luonnonvarakeskus lopettaa kulutuksen tilastoinnin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kalan kulutuksen kehitys ei ole ollut toivotun mukaista erityisesti voimakkaan inflaation ja kulluttajien ostovoiman heikentymisen vuoksi. Se on heikentänyt kalatuotteiden suhteellista kilpailukykyä muihin elintarvikkeisiin nähden. Norjalaisen lohen alentunut hintataso vuonna 2025 on heijastunut negatiivisesti kotimaisen kalan kysyntään. Haastavista olosuhteista ja viimeaikaisista kehityksestä huolimatta maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kotimaisella kalataloudella on hyvä mahdollisuus kasvuun ja kehittymiseen.

Kotimaisen kalan kulutusta, saatavuutta ja vientiä on edistetty pitkäjänteisesti Kotimaisen kalan edistämishjelmassa tunnistettujen toimenpiteiden sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston 2021–2027 Suomen ohjelman rahoitustuen avulla. Niiden avulla pyritään tukemaan tuotannon kestäväää kasvua sekä toimialan uudistamista ja viennin arvon kasvua. Vuonna 2025 otettiin käyttöön kalatalouden yrityksille suunnattu innovaatioaseteli. Tämän rahoitusmuodon avulla pyritään vauhdittamaan kehitystyötä ja uusien ratkaisujen käyttöönottoa yritystasolla. Lisäksi käyttöön otettiin kalastuksen käynnistys- ja kokeilusetelit, joiden tavoitteena on tukea uusien ammattikalastajien alalle tuloa sekä sukupolven vaihdoksia.

Vuonna 2026 rahoitetaan kalatalouden innovaatio-ohjelmien toinen vaihe. Tavoitteena on suunnata kehitystyötä entistä tavoitteellisemmin alan keskeisten haasteiden ratkaisemiseen ja kasvumahdollisuuksien avaamiseen. Innovaatio-ohjelmien avulla on mm. syntynyt uusia ratkaisuja hylkeiden aiheuttamien ongelmien vähentämiseksi ja uusia tuoteinnovaatioita sekä kalankasvatuksen

teknologisia innovaatioita. Vuonna 2026 ministeriö avaa myös erillisen määräaikaisen hakumennettelyn, jolla pyritään tukemaan kalatuotteiden menekinedistämistä ja toimialan kehittämistointaintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö sopivat myös yhdessä toimenpiteistä kalankasvatuksen luvituksen helpottamisesta. Tällaisia ratkaisuja olivat mm. päästöperusteisten ja kolmen vuoden liukuvaan keskiarvoon perustuvien ympäristölupien malli, määräaikaisten ympäristölupien pidentäminen 12 vuoteen sekä selvitystyö lupakynnyksen nostamisesta. Lupakynnyksen nostamisella pyritäisiin vauhdittamaan vähäpäästöisten uusien kalankasvatusteknologioiden syntymistä ja käyttöönottamista. Samoin se mahdollistaisi merialueella vesitalouslupan perusteella teuraskalan talvisäilytyksen verkkoaltaissa, jossa ruokinta ja päästöt ovat hyvin pienet. Lisäksi on laadittu uusi merialueen kalankasvatuksen sijainninhjaussuunnitelma, joka parhaillaan on viimeistelyvaiheessa. Nämä toimenpiteet parantavat kalankasvatuksen tuotannon lisäämisen ja siihen investoimisen mahdollisuuksia sekä luovat ennustettavuutta luvitusprosessille ja tukevat uusien innovaatioiden käyttöönottoa.

Maa- ja metsätalousministeriö rahoitti selvityshenkilö Susanna Kumpulaisen selvityksen keskeisimmistä toimenpiteistä kalatalousalan koulutuksen kehittämiseksi. Ministeriö avasi selvitykseen tukeutuen vuonna 2025 suunnatun rahoitushaun alan koulutuksen kehittämiseksi. Haun perusteella käynnistettiin Turun ammattikorkeakoulun koordinoima hanke, jonka tarkoituksena on parantaa kalatalouskoulutuksen vetovoimaisuutta ja vähentää kalatalousalan osaajapulaa tarjoamalla ammattikorkeakoulutusoista kalatalouden elintarvikeosaamista omaehtoisena täydennyskoulutuksena ja osana elintarviketekniikan insinöörikoulutusta.

Toimialan yksi keskeinen haaste on ollut lainarahoituksessa riittävien vakuuksien saaminen. Tähän liittyen maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut lainantakausvälineen käyttöönottoa Suomen EMKVR-ohjelmasta. Tavoitteena on vakuusjärjestelmän käyttöönotto vuonna 2026. Lisäksi ministeriö valmistelee yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanolain muutosta, joka mahdollistaisi siirrettävien käyttöoikeuksien, eli kaupallisten kalastajien kiintiöosuuksien käytön pankkilainan vakuutena. Tämä helpottaisi merialueen kalastusyritysten lainansaantimahdollisuuksia.

Luonnonvarakeskus luopuu tiettyjen tilastojen julkaisemisesta vuonna 2026, mm. kalan kulutuksen tilastoinnista. Tästä huolimatta esim. kalan kulutukseen laskentaan käytettävät taustatiedot kerätään. Ministeriö on sopinut Luonnonvarakeskuksen kanssa, että mm. kalan kulutukseen kehitys saadaan laskettua ja raportoitua Suomen EMKVR-ohjelman arviointihankkeen puitteissa. Tällä menettelyllä voidaan varmistaa, että toimialan ja kalan kulutuksen kehittymistä pystytään seuraamaan sekä arvioimaan rahoituksen ja politiikkatoimien vaikuttavuutta.

Maa- ja metsätalousministeriö on käynnistänyt myös ruoka-alan kasvuohjelman. Sen painopisteenä on ruokavienti, osaamisen ja vientivalmiuksien kehittäminen, TKI –toiminta ja ruokamaakuva ja –diplomatia sekä ruokamatkailu. Kala sisältyy ruoka-alan kasvuohjelmaan. Lisäksi Suomen EMKVR-ohjelmasta voidaan tukea yritysten vientiin liittyviä investointi- ja kehittämishankkeita.

Helsingissä 19.12.2025

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/37018/2025-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: